

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets president
Ekspedisjonskontoret
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/3704-

Dato
17. oktober 2025

**Svar på spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 76 Storingsrepresentanten
Alf Erik Andersen**

Jeg viser til følgende spørsmål til skriftlig besvarelse fra representanten Alf Erik Andersen:

«Kan statsråden redegjøre for hvor mye staten har spart i pensjonskostnader etter pensjonsreformen som ble vedtatt i 2011, hvor store innsparinger dette har medført årlig og samlet frem til i dag samt om de økonomiske forutsetningene som lå til grunn har slått til?»

Begrunnelse:

Pensjonsreformen fra 2011 ble vedtatt med henvisning til at velferdsstatens bærekraft krevde omfattende reformer. Daværende regjering skrev i forbindelse med St. Meld. 12 (2004–2005) at reformen var nødvendig for å sikre pensjonssystemets langsiktige finansiering. I ettertid har blant annet utviklingen i Statens pensjonsfond utland vist seg langt sterkere enn antatt, og petroleumsinntektene har økt betydelig. Fremskrittspartiet støttet ikke pensjonsreformen og fastholder, slik det også ble skrevet i Innst. S. nr. 195 (2004–2005), at mange vil og har tapt på omleggingen av pensjonssystemet. I lys av dette ber undertegnede om en oversikt over hvilke faktiske besparelser reformen har medført for staten, og om de økonomiske forutsetningene som lå til grunn har slått til.»

Svar:

Arbeidet med pensjonsreformen startet i 2001 da Regjeringen Stoltenberg I nedsatte Pensjonskommisjonen. Bakgrunnen for Pensjonskommisjonen var at pensjonsutgiftene i folketrygden, med uendrede regler, ville øke mye i tiårene framover. Den viktigste årsaken til dette var at antall eldre er forventet å øke kraftig i forhold til antall yrkesaktive i årene framover. Et overordnet mål med reformen var å gjøre pensjonssystemet mer bærekraftig,

både gjennom å redusere framtidige utgifter til alderspensjon og ved å ha et regelverk som gir gode incentiver til arbeid.

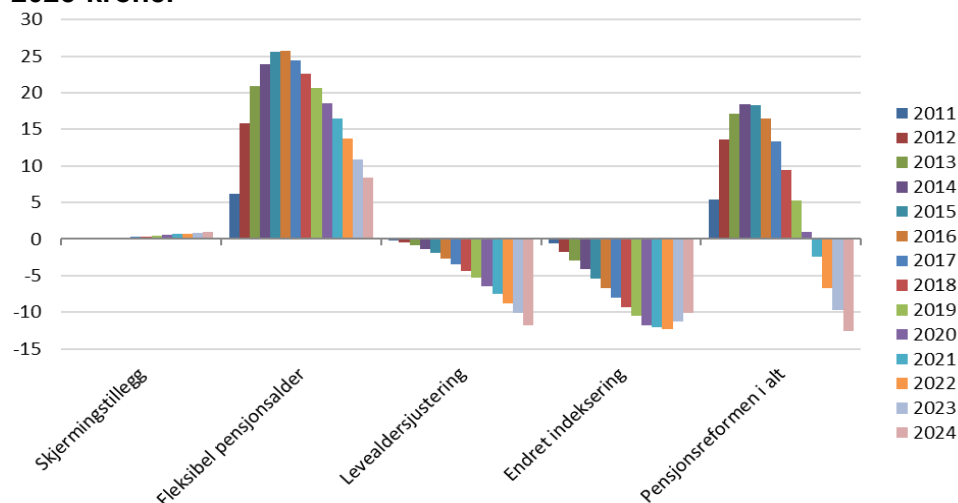
Etter to brede pensjonsforlik i 2005 og 2007, ble ny alderspensjon i folketrygden vedtatt i juni 2009. Mange bestemmelser som levealdersjustering og fleksibelt uttak av pensjon, fikk virkning for pensjoner tatt ut fra og med 2011, mens nye regler for regulering av pensjon også fikk virkning fra 2011 for pensjoner som allerede var tatt ut. Nye opptjeningsregler i folketrygdens alderspensjon fases gradvis inn fra årskullene 1954 og yngre, og supplerende pensjonsordninger som AFP og tjenstepensjon er nå også tilpasset pensjonsreformens hovedprinsipper.

Pensjonsreformen vil på sikt bidra til en betydelig innsparing i folketrygden, samtidig som reformen øker arbeidstilbudet og dermed bidrar til høyere verdiskapning og høyere skatteinntekter.

Figur 1 viser anslag på årlige mer- og mindreutgifter til alderspensjon sammenliknet med om pensjonsreformen ikke hadde blitt gjennomført, fordelt på ulike komponenter, i årene 2011–2024. I figuren er de ulike komponentene definert slik:

- Skjermingstillegget er effekten av tillegget som skjermer utføre alderspensjonister mot deler av levealdersjusteringen.
- Fleksibel pensjon er de samlede endringer i utgifter knyttet til at den enkelte selv kan velge når pensjonen skal tas ut mellom nedre og øvre pensjonsalder.
- Levealdersjustering innebærer at alderspensjonen blir justert ut fra forventet levealder for hvert årskull. Effekten angir innsparingen som følge av levealdersjusteringen forutsatt uttak av alderspensjon ved 67 år.
- Endret regulering er innsparing som følge av at pensjoner under utbetaling reguleres lavere enn lønnsveksten.

Figur 1: Årlig utgiftsvirkning av pensjonsreformen målt i faste grunnbeløp (G). Mrd. 2025-kroner

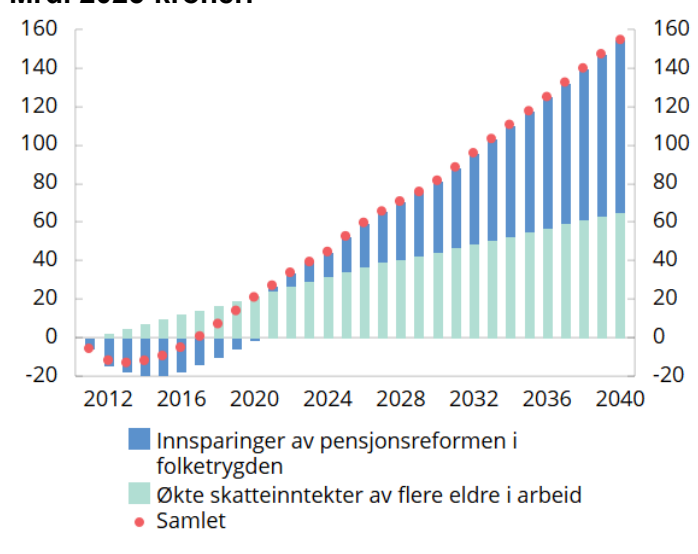
Kilde: Arbeids- og velferdsdirektoratet

Innføringen av fleksibelt uttak fra 62 år bidro til at utgiftene til alderspensjon i årene 2011–2020 var høyere enn hva de ville vært uten reform. Fra 2021 er pensjonsutgiftene i folketrygden anslått å være lavere enn de ville ha vært uten reform. Den samlede effekten av skjermingstillegg, fleksibel pensjoneringsalder, levealdersjustering og endret regulering anslås å ha redusert utgiftene i 2024 med 12,6 mrd. kroner.

Det har i perioden etter 2011 vært ulike regelendringer for alderspensjon som ikke kan knyttes direkte til pensjonsreformen. Økt grunnpensjon til gifte og samboende som ble innført i 2016, flere økninger av minste pensjonsnivå og den særskilte reguleringen av løpende pensjoner i 2021 har samlet sett bidratt til å øke utgiftene i folketrygden med om lag 7 mrd. kroner i 2024. Det er redegjort for detaljerte forutsetninger for disse anslagene i Prop. 1 S (2025–2026) for budsjettåret 2025 under Arbeids- og inkluderingsdepartementet, samt i Utviklingstrekk i folketrygden 2013–2033 (Nav-rapport nr. 1 2025).

Framover ventes pensjonsreformen å bidra til betydelige innsparinger, se figur 2 som er hentet fra Revidert nasjonalbudsjett 2025 (figur 2.30).

Figur 2: Virkning av pensjonsreformen. Anslag på årlig virkning i perioden 2011–2040. Mrd. 2025-kroner.

Kilde: Finansdepartementet

Innsparingseffekten av pensjonsreformen er innarbeidet i de langsiktige økonomiske beregningene som presenteres i perspektivmeldingene og nasjonalbudsjettene.

Perspektivmeldingen 2024 viser en økning i alderspensjonsutgiftene fra 7,7 pst. av BNP for Fastlands-Norge i 2024 til 10,4 pst. i 2060, mens det i Perspektivmeldingen 2004 ble anslått en mye sterkere økning i denne utgiftsandelen – fra 6 pst. i 2003 til 16 pst. i 2060.

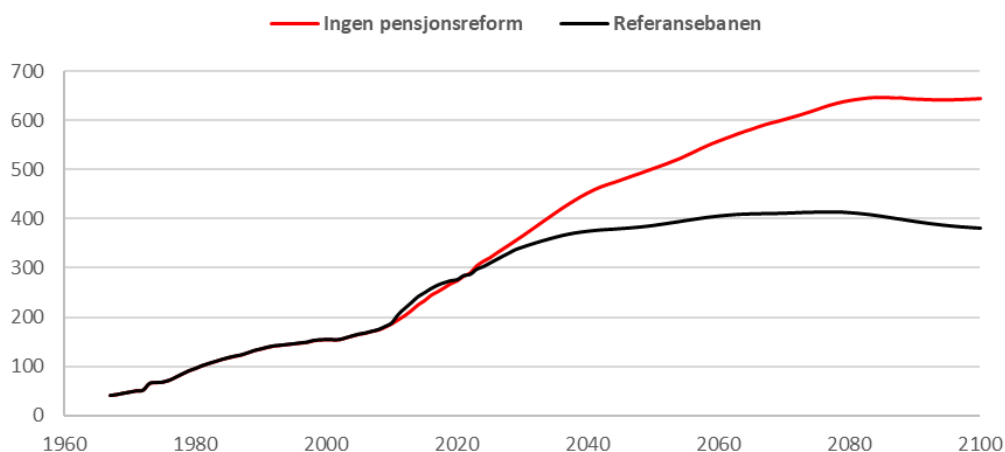
Derimot finner en ikke en tilsvarende markert bedring i statsfinansene. Perspektivmeldingen 2024 viser et langsiktig innstrammingsbehov i 2060 på 6,2 pst. av BNP for Fastlands-Norge.

Dette kan sammenlignes med at Perspektivmeldingen 2004 viste et langsiktig innstrammingsbehov i 2060 på om lag 8 pst. av BNP for Fastlands-Norge.

Hovedbildet er at vi fortsatt har et stort langsiktig innstrammingsbehov. Det ville imidlertid vært vesentlig større om vi ikke hadde gjennomført pensjonsreformen. Dette til tross for at verdien av Statens petroleumsfond utland (SPU) har økt markert i verdi. Dette må sees i sammenheng med at det er en rekke forhold som er endret fra 2004 og fram til i dag, ikke bare fondsverdien. For det første er bruken av fondsmidler i budsjettene nå vesentlig høyere enn i 2004, med økning målt som andel av BNP for Fastlands-Norge for en rekke utgiftsposter, samt reduksjon for noen inntekstposter. I tillegg er forutsetningene for beregningene fremover justert, herunder oppdatert fondsverdi, oppdaterte befolkningsframskrivninger, nedjusteringen av forventet realavkastning fra fondet fra 4 til 3 pst., mer optimistiske forutsetninger om betydningen av friskere aldring for utviklingen i ressursbehovet i eldreomsorgen, oppdaterte forutsetninger om petroleumspriser og petroleumsproduksjon, samt flere andre forhold. Det er grundig redegjort for de ulike forutsetningene i Perspektivmeldingen 2024.

Selv om pensjonsreformen er forventet å bidra til betydelige mindreutgifter, sammenlignet med om reformen ikke hadde blitt gjennomført, vil pensjonsutgiftene øke kraftig i årene framover, se figur 3 som er hentet fra Meld. St. 6 (2023–2024) *Et forbedret pensjonssystem med en styrket sosial profil*. (figur 5.1).

Figur 3: Utgifter til alderspensjon fra folketrygden. Mrd. 2023-kroner. Framskrevet etter 2022

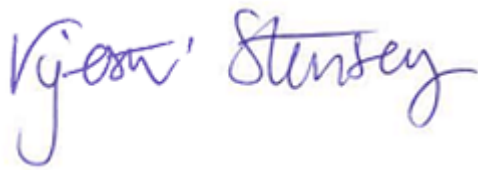

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Referansebanen viser framskrivninger med gjeldende regelverk. Samlet vil utgiftene til alderspensjon øke framover, helt fram til rundt år 2080, hvor utgiftene i 2023-kroner utgjør 412 mrd. I en situasjon uten pensjonsreform kunne utgiftene i 2080 komme til å bli 641 mrd. kroner, dvs. 230 mrd. kroner mer enn med pensjonsreformen.

I Meld. 6 (2023–2024) *Et forbedret pensjonssystem med en styrket sosial profil* gjorde regjeringen en overordnet vurdering av den økonomiske bærekraften til folketrygden, og sammenliknet med beregningene som ble gjort i forbindelse med pensjonsreformen i Ot.prp. nr. 37 (2008–2009). Sammenlikningen viste at behovet for pensjonsreformen er større enn det som var antatt da reformen ble vedtatt. Forskjellen fra Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) i alternativet med reform skyldes i stor grad effekten av tidliguttak av pensjon, som på kort sikt har økt pensjonsutgiftene mer enn man forutså. Et annet viktig element er at befolkningen i dagens befolkningsframskrivninger har betydelig lengre forventet levetid enn i framskrivingene som lå til grunn i 2009.

Med hilsen

Kjersti Stenseng